

M.A. Examination, 2026
Semester- IV
Subject: Sanskrit (Vyākaraṇa Group)
Paper- XIII
(Laghuśabdenduśekhara & Paribhāṣenduśekhara)

Time: 3 Hours

Full Marks-

40

(Questions are of value as indicated in the margin)

1. यथारुचि त्रीन् प्रश्नान् उत्तरत ।

3x4=12

- (क) लघुशब्देन्दुशेखरस्य मङ्गलश्लोकं वर्णयत ।
- (ख) उपजीव्यविरोधात्सन्धिर्... इति व्याख्यात ।
- (ग) वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षणम्... इति व्याख्यात । ।
- (घ) यस्मिन्विधिस्तदादावल्यहणे... इति व्याख्यात । ।
- (ङ) अर्धमात्रालाघवेन पुत्रोत्सवं मन्यन्ते वैयाकरणाः... इति व्याख्यात ।

2. यथाकामं त्रीन् प्रश्नान् उत्तरत ।

3x6=18

- (क) एकदेशविकृतमनन्यवत्--- इति व्याख्यात ।
- (ख) एकान्ताः अनुबन्धाः..... इति विशदयत ।
- (ग) यत्रानेकविधमान्तर्यं तत्र स्थानत आन्तर्यं बलीयः---- इति व्याख्यात ।
- (घ) अधीतग्रन्थदिशा उपदेशपदार्थं विचारयत ।
- (ङ) नागेशदिशा रप्रत्याहारखण्डनं विवृणुत ।

3) यथाकामं प्रश्नमेकम् उत्तरत ।

1x10=10

- (क) नागेशदिशा अन्योन्याश्रयदोषं निराकुरुत ।

(ख) यदागमास्तद्गुणीभूतास्तद्ग्रहणेन गृह्यन्ते- इति परिभाषां सविस्तरं वर्णयत ।

M.A. Examination, 2026
Semester- IV
Subject: Sanskrit (Vyākaraṇa Group)
Paper- XIV
(Samāsa)

Time: 3 Hours

Full Marks-

40

(Questions are of value as indicated in the margin)

1. यथेच्छं त्रयाणां रूपाणां सिद्धिप्रक्रिया ससूत्रं प्रदर्शनीया ।

3x5=15

- (क) चोरभयम् (ख) दुर्यवनम्
(ग) उपराजम् (घ) ईशकृष्णौ
(ङ) सञ्ज्ञापरिभाषम् ।

2. यथाकामं सूत्रद्वयं व्याख्येयम् ।

2x5=10

- (क) द्वन्द्वे घि (ख) नदीभिश्च
(ग) नञ् (घ) तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन

3. यथामति पङ्क्तिद्वयस्य अभिप्रायः प्रकाशनीयः ।

2x5=10

- (क) इवेन समासो विभक्त्यलोपश्च ।
(ख) अर्थेन नित्यसमासो विशेष्यलिङ्गता चेति वक्तव्यम् ।
(ग) सर्वनाम्नो वृत्तिमात्रे पुंवद्भावः ।

4. यथाभिरुचि कस्यचनैकस्य टीका विरचनीया ।

1x5=5

(क) उपसर्जनम् ।

(ख) चार्थाः ।

M.A. Examination, 2026
Semester- IV
Subject: Sanskrit (Vyākaraṇa Group)
Paper- XV
(History of Sanskrit Grammar and Brahmakāṇḍa)

Time: 3 Hours
40

Full Marks-

(Questions are of value as indicated in the margin)

क-विभागः

अधःप्रदत्तेषु कयोश्चन प्रश्नयोः समाधिः क्रियताम् -

2×10=20

1. पाणिनीयाष्टाध्याय्यां स्मृतानामाचार्याणां परिचयं संक्षेपेण दत्त ।
2. नव्यवैयाकरणेषु नागेशभट्टस्य महत्त्वं प्रकाशयत ।
3. पाणिनीयपरम्परायां भट्टोजिदीक्षितस्य भूमिकां विवृणुत ।
4. अधोलिखितेषु कयोश्चन परिचयं संक्षेपेण प्रदत्त -

(क) हेमचन्द्रसुरिः

(स) शाकटायनः

(ग) काशिका

(घ) स्फोटायनः

ख-विभागः

5. अधःप्रदत्तेषु कस्यचनोत्तरं प्रकाशयत -

1×10=10

- (क) ब्रह्मकाण्डोक्तदिशा वेदानां माहात्म्यं प्रकाशयत ।
- (ख) ब्रह्मकाण्डोक्तदिशा व्याकरणस्मृतेर्महत्त्वं विवृणुत ।

6. अधःप्रदत्तयोः कयोश्चन कारिकयोर्व्याख्या क्रियताम् -

2×5=10

(क) नित्याः शब्दार्थसम्बन्धाः समाम्नाता महर्षिभिः ।

सूत्राणां सानुतन्त्राणां भाष्याणाञ्च प्रणेतृभिः ।।

(ख) शिष्टेभ्य आगमात्सिद्धाः साधवो धर्मसाधनम् ।

अर्थप्रत्यायनाभेदे विपरीतास्त्वसाधवः ।।

(ग) परेषामसमाख्येयमभ्यासादेव जायते ।

मणिरूप्यादिविज्ञानं तद्विदां नानुमानिकम् ।।

M.A. Examination, 2026
Semester- IV
Subject: Sanskrit (Vyākaraṇa Group)
Paper- XVI
(Tīnanta & Pratyayānta)

Time: 3 Hours

Full Marks-

40

(Questions are of value as indicated in the margin)

1. अधःप्रदत्तेषु त्रयाणां सूत्राणां व्याख्या करणीया ।

3x5=15

(क) पुगन्तलघूपधस्य च ।	(ख) आतो डितः ।
(ग) नित्यं करोतेः ।	(घ) घ्वसोरेद्धावभ्यासलोपश्च ।
(ङ) अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः ।	

2. यथाकामं पञ्चानां रूपसिद्धिं कुरुत ।

5x3=15

(क) ऐधिषिध्वम् ।	(ख) आसीः ।
(ग) अहौषीत् ।	(घ) दिदिविव ।
(ङ) अतनिष्टाम् ।	(च) चकर्त्त ।
(छ) अक्रीणन् ।	(ज) चोरय ।

3. अधः प्रदत्तेषु सूत्रेषु द्वयोः व्याख्या क्रियताम् ।

2x2.5=5

(क) यूङो वा ।	(ख) उपमानादाचारे ।
(ग) राल्लोपः ।	(घ) अनुनासिकस्य किञ्चलोः क्ङिति ।

4. अधः प्रदत्तेषु द्वयोः रूपसिद्धिं कुरुत ।

2x2.5=5

(क) बोभवीति ।

(ख) गव्यति ।

(ग) राजीयति ।

(घ) वृषस्यति ।